

Výukové (vyučovací) metody

Domácí úkol: přečtěte si níže uvedenou klasifikaci metod:

Klasifikace metod

- Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický (slovní, názorně demonstrační a praktické metody)
- Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – aspekt psychologický (sdělovací metody, metody samostatné práce, aj.)
- Charakteristika metod z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický (postup induktivní, deduktivní, srovnávací, aj.)
- Varianty metod z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu – aspekt procesuální (metody motivační, expoziční, fixační, diagnostické, aplikační)
- Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků – aspekt organizační (kombinace metod s výukovými formami a pomůckami)
- Aktivizující metody (diskuse, situační metody, didaktické hry, aj.)

(Maňák 1996 In Skalková 2007)

Slovní metody

Monologické metody:

- **Vysvětlování:** Postupný, účelný a výstižný výklad, ve kterém se učitel zaměřuje zejména na objasňování vztahů a zákonitostí.
- **Přednáška:** Přednáška je způsob předávání poznatků prostřednictvím jazykově a logicky připraveného a prezentovaného projevu. Může mít tři části – vyvolání zájmu (úvod); následuje samotný výklad a v závěru může v rámci přednášky dojít k rekapitulaci.

Slovní metody

- **Vyprávění:** citově podbarvený způsob verbálního zprostředkovávání poznatků
- **Instruktaž:** teoretický (slovní nebo písemný) přenos poznatků, který předchází praktické činnosti

(Kalhous, Obst 2009 s. 317)

Slovní metody

Dialogické metody (metody založené na přímé interakci učitele a žáků):

- **Rozhovor:** Jev se osvětluje prostřednictvím formy otázek a odpovědí (užívá se při seznámení s učivem, při upevňování vědomostí, při kontrole získaných vědomostí)
- **Dialog:** je to rozvinutější forma, než samotný rozhovor – dochází ke komunikaci učitele a žáka navzájem (předmět dialogu by měl být pro žáky zajímavý)

Slovní metody

Dialogické metody (metody založené na přímé interakci učitele a žáků):

- **Diskuse:** vzájemná diskuse, do které jsou zapojeni (pokud možno) všichni členové skupiny.
- **Brainstorming** (burza nápadů): Podpora tvořivosti při hledání nových řešení problémů prostřednictvím spontánních nápadů, které jsou zapisovány a podněcují tak další myšlenky. Teprve po pauze se nápady analyzují a hledá se jejich racionální základ.

Metody názorné, demonstrační

- Metody demonstrační mají ve vyučování (zejména přírodních věd) obrovské uplatnění. Mohou sloužit k jasnému objasnění daného jevu či k zřetelné vizualizaci nějakého objektu.
- Žáci vedeni k jasnému názoru. Důraz na názorné, demonstrační vyučovací metody má tradici už u Jana Amose Komenského.
- Názornosti se dosahuje především prostřednictvím didaktických pomůcek, prostředků (viz Didaktické prostředky).

Metody praktických činností

- Ukazuje se, že velmi vhodný způsob, jak objasnit daný jev je, když se žákovi umožní, aby si názor vytvořil sám prostřednictvím samostatné (popř. skupinové) práce např. s danou pomůckou.
- Pomocí metody praktických činností získává žák velice efektivně příslušné vědomosti, ale také dovednosti.

Metody praktických činností

- Mezi metody praktické činnosti můžeme zařadit například: laboratorní práce, ostatní praktické činnosti (pěstivelské, chovatelské, pohybové, výtvarné, zdravotnické, technické, kuchařské, aj.).
- Mezi nezastupitelné metody při přípravě žáků (učňů či studentů) na zaměstnání je **učení praxí**.

Aktivizační výukové metody

- Samotná aktivizace žáků by však neměla být samoučelná, ale vždy podřízená výukovým cílům.

Aktivizační výukové metody

- **heuristické:** Učební úlohy jsou zkonstruovány tak, aby představovaly rozpor – obtíž, což vyžaduje samostatné řešení (podle Bloomovy taxonomie se jedná o úroveň *aplikace*).
- **výzkumné:** Žáci hledají samostatně řešení daného problémového úkolu pomocí výzkumných metod.

Aktivizační výukové metody

- **Hra:** Správně didakticky připravená hra má velký didaktický význam zejména u dětí předškolního věku.

Aktivizační výukové metody

- **Inscenační:** využívají se prvky dramatické výchovy, jednotliví žáci rozhodují ve vybraných nebo přiřazených rolích
- **Televizní (video) výuka:** Didakticky korektně a obratně zpracovaný výukový pořad, může umožnit efektivní získávání poznatků.
- **Výuka podporovaná počítačem:** Počítač, projektor a interaktivní tabule jsou dnes běžnými didaktickými pomůckami. Žáci se dnes učí jednak *prostřednictvím počítačů* ale i *práci s počítači (tablety, mobily, výukové programy, výukové hry)*.

Učení z textu

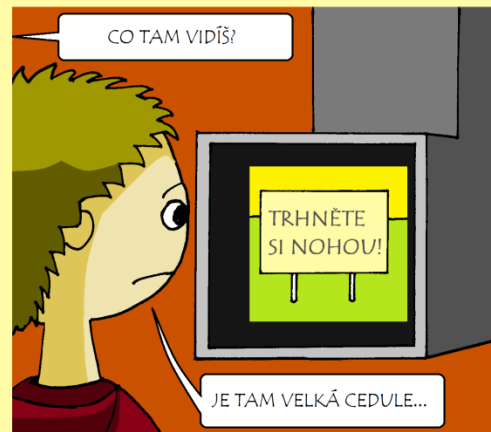
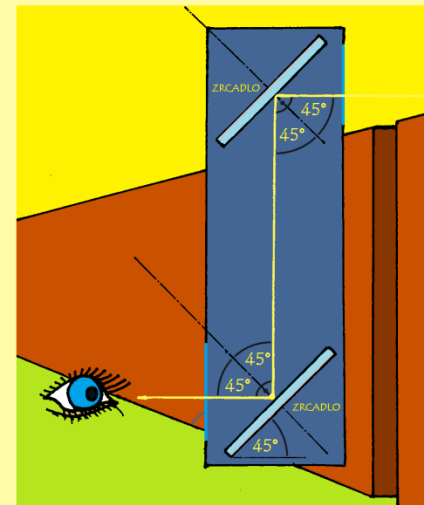
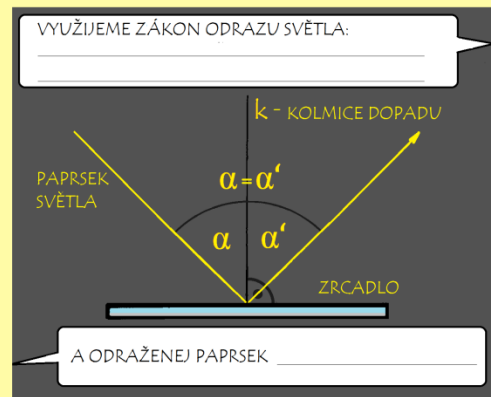
- Jednou z povinností učitele je, aby naučil žáky, jak pracovat s učebnicí nebo obecně s **psaným textem**.
- Učitel by měl vézt žáky k čím dál větší samostatnosti při práci s učebnicí.
- Žáci si postupně osvojují schopnost porozumět obsahu učebnice (nejen textu, ale také obrázkům, mapám, schémátům, grafům a diagramům)

Učení z textu

- Žáci se z textu, kriticky text hodnotí, vybírají z textu podstatné informace (provádějí konspektování popř. excerpování)
- **konspektování:** pořizování si výpisků z části dané knihy
- **excerpování:** pořizování si výpisků z celé knihy

SUPERTRYSKÁČ

ZDENĚK HROMÁDKA



- Komiks

Literatura

- HROMÁDKA, Z. *Fyzika v příbězích*. Metodický portál RVP.CZ, 2019. <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/21953/fyzika-v-pribezich.html>
- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.